

existimet, qui βλαστῆι h. e. τίκει, πιηνά τε καὶ πεδοβάμονα, volucres et serpentes. Id ita esse ipse grammaticus docet, qui fere easdem explicationes ad singula illa verba repetat: (βλαστοῦσι) γεννᾶσι καὶ αὔξουσι, deinde αἱ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ λαμπάδες, τοῦτ' ἔστιν, ὁ ὑπὸ ἡλίου φωτιζόμενος ἀήρ et λαμπάδες: αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου αἱ καθημεριναί. Itaque γὰρ illud quod exstat in libris et manu scriptis et ab Aldo et Robortello editis quum Turnebus, qui ipse se et scholiorum auxilio et sententiarum ratione habita non pauca testetur restituisse et persanasse, perperam intellectis quibus utebatur scholiis Robortellianis in γ' ἀήρ mutavisset, scripturam illam tam ineptam quam auctoritate destitutam et Victorius et proximi editores receperunt, donec iudicio aliquanto acriore praeditus γὰρ esse reponendum Heathius intellexit, quod emendate γὰρ scripserunt Schuetzius et Porsonus, quos secuti sunt recentiores.

Idem Heathius proximo versu καὶ delevit; ἄχη vero quum Godofredus Hermannus in ἄχη esse convertendum existimavisset, δεινὰ δειματοῦν δάκη Schuetzius proposuisset, δειμάτων δάκη Martinus probante Hartungio, G. Hermannus in editione ἄχη restituendum censuit. Recte, nam δειμάτων ἄχη sunt dolores quos monstra terribilia hominibus incutiunt, ut monstrorum mala gignere poëtice dicatur terra, quae monstra noxia gignat, idque aptius esse dictum quam δεινὰ δείματα apparebit reputanti non de eo hic esse sermonem, quod hominem terreat, sed de eo quod perniciosum homini existat.

Versibus 582. 583, quos vitiosos esse et metrum argueret et sententia, recte videtur Hermannus βροτοῖσι in βρόνουσι mutavisse, βλαστοῦσι autem, quod nihil esse videretur, nisi adscripta alia lectio, delevisse. — Proximi versus mirum in modum interpretes vexabant. Ac πεδαίχμοι quidem, quod in πεδαίχιφ olim mutandum putavit Hermannus, tuetur in editione, dici enim quae sunt inter coelum et terram. At postquam poeta et terram et mare periculosa gignere monstra commemoravit, iam etiam ex aëre impendere pericula adiungit, eoque minus ferri illud πεδαίχμοι potest, quod etiam alterum adiectivum, πεδάοροι, ita enim recte emendavit Stanleius, ad λαμπάδες vocabulum adiectum est. Πεδαίχμοι autem an πεδαίχιφ scribamus, ex sententiae ratione est diiudicandum, utrumque enim potest quod vetus ille codex praebuit ΠΕΔΑΙΧΜΙΟΙ significare, ut καὶ πεδαίχιφ, vel potius κὰν πεδαίχιφ sine dubio praefendum sit.

Postremos versus quum ita Hermannus Opusc. I. p. 114 correxisset *πιανὰ δὲ καὶ πεδοβάμιον' ἀπ' ἀνεμοέντων αλιίδων φράσαι λότον*, ut *καί* non esset copula, sed ad verbum pertineret, eorumque verborum sententiam Wellauerus se capere non posse professus esset, miramque quandam Bambergerus protulisset explicationem hanc, ut pedestria vi procellarum in altum sublata et tamquam alata facta dicerentur: hanc eandem emendationem iterum proferendam curavit Aeschyli Hermanniani editor explicatione addita nulla. Verum utut intellegi haec verba voluit Hermannus, ab Aeschylo non esse talia profecta manifestum vitium arguit *ἀνεμοέντων αλιίδων*. Quamvis enim dicat Hermannus masculina forma *ἀνεμοέντων* neminem debere suspectum habere, quam sententiam etiam alii sunt amplexi, tamen quum neque metro possit, neque sono suaviore aliave causa talis licentia excusari, non suspectam hic, sed barbaram habere masculinam formam debemus. Nam aliquanto rectius idem Hermannus ad Agam. vs. 540 indulserunt, inquit, talia sibi poetae vel metri vel suavioris soni causa. Nisi hic *ὑμβροί* animo poetae obversatum, quamquam ne id quidem satis recte. Nam neque metri ratio tantum valere, neque soni suavioris debebat, ut barbare loquerentur poetae, illud recte est dictum, *ὑμβροί* animo poetae esse obversatum, quamquam gravissimum est omissum. Loquitur enim praeco, quod hominum genus orationis negligentia quadam in narrationibus utitur, veluti ipso illo loco

ἔξ οὐρανοῦ γὰρ κἀπὸ γῆς λειμωνίας
 ὄροσοι κατεψέκαζον, ἔμπεδον σίνος
 ἐσθμημάτων, τιθέντες ἔνθηρον τρίχα

κατεψέκαζον etsi tantum *ἔξ οὐρανοῦ* verbis convenit, neglegenter praeco etiam ad *ἀπο γῆς* verba rettulit. Quaesita igitur est haec orationis negligentia, nostro autem loco *ἀνεμοέντων αλιίδων* nulla ratione excusari potest. Recte praeterea Bambergerus ut masculinum *ἀνεμοέντων* possit defendi, tamen Blomfieldii correctionem *ἀνεμόεντ' ἄν* valde esse probabilem censet, neque enim scholiastam audiendum *φράσαι* vocem *ἐννόησον* explicantem, sed *πιανὰ ἀνεμόεντ' ἄν αλιίδων λότον φράσαι* eodem modo esse dictum quo Agam. vs. 352 *Αἰὸς πλάγαν ἔχουσιν εἰπεῖν*. Difficultatem tamen movet *καί* particula in *κἀνεμόεντα*, quam non removit Hartungius qui vertit: „hoch aus den Lüften fahren glutrothe Himmelsfackeln her. Fliegendes, Kriechendes, Schreitendes giebt es: in Wettern rast der Windsbraut arger Grimm.“ Ita enim magna existit orationis per-

versitas, quum iterum et alieno loco commemorentur quae πολλά γὰ τρέφει δεινα δειμάτων ἄχρη. Neque λαμπάδες aut solem possunt significare, qui non obest, sed prodest, aut signa coelestia, quae non sunt ἐν πεδαιχμίῳ, inter coelum et terram, sed fulgura, quod ut ita intellegatur addit poeta et avibus et animalibus perniciosas procellas, quae cum tempestate sunt coniunctae. Quod si verum est, illud καί neque copula esse, neque significare etiam potest, totusque locus ita emendandus videtur:

πλαθοῦσι κὰν πεδαιχμίῳ

λαμπάδες πεδάροιοι,

πανὰ τε γαπεδοβάμονά τ' ἀνεμόεντ' ἄν

αἰγίδων φράσαι κότον.

h. e. nascuntur etiam inter coelum et terram fulgura aëria, volucresque et terrestres animantes procellarum iram narraverint. Non est igitur cogitandum de tali sententia qualem hic invenire sibi visus est O. Muellerus in Zimmermanni diariis a. 1836. p. 34 „Die Vorstellung des Dichters steigt von den fabelhaften Schrecknissen in der Erde, d. h. hauptsächlich in der Unterwelt, und in der Tiefe des Meers, empor zu den geflügelten und vierfüssigen Unthieren, welche zwischen Erd' und Himmel die Lichter des Tages (πεδαιχμοιοι λαμπάδες πεδάροιοι) wachsen lassen, und noch weiter aufwärts zu den vom Himmel kommenden Wirbelwinden und dergleichen Erscheinungen.“ Sed simplicissimam apteque enunciatam habemus sententiam, qua ex terra, ex mari, ex aëre pericula hominibus imminere ostenditur. Mare, terram, aëra etiam Euripides, quamquam alia ratione, componit in Aeoli fragmento 27. editionis Naukianae:

ἦ βραχὺ τοι σθένος ἀνέρος· ἀλλὰ

ποικιλίᾳ προπίδων

δεινὰ μὲν φῶλα πόντου

χθονίων τ' ἀερίων τε

δάμναται παιδευμάτων.

Huius strophae antistropha in libro Mediceo exstat haec:

ἀλλ' ὑπέρολμον ἄν-

δρὸς φρόνημα τίς λέγοι

καὶ γυναικῶν φρεσσὶν τλημόνων καὶ 590

παντόλμους

ἔρωτας ἄταισι συννόμους βροτῶν

συζύγους δ' ὁμανλίας
Θηλυκράτης ἀπέρωτος ἔρωσ παρανικᾶ
κνωδάλων τε καὶ βροτῶν.

Elegantissima est Hermanni emendatio, qui quum neque *τίς λέγοι* satis esset usitatum, neque *φρεσίν* sanum, utriusque incommodo ut occurreret, *τίς λόγῳ* -- *φράσει* edidit. Idem καὶ quod post *τλημόνων* libri habent, delendum esse non minus sententia quam metro arguente intellexit; quod vero *παντόλμοις* in *παντόλοις* convertit, ut errore felici, ut ait, scriptum est in libro Guelferbytano, deinde *συζύγους θ' ὁμανλίας* cum Victorio scripsit, idque cum praecedentibus coniunxit, denique totum hunc locum sic constituit:

ἀλλ' ὑπέρολμον ἀν-
δρὸς φρόνημα τίς λόγῳ
καὶ γυναικῶν φράσει
τλημόνων παντόλοις
ἔρωτας ἄταισι συννόμους βροτῶν
συζύγους θ' ὁμανλίας;

id probari nullo modo potest. Nam maioribus quam quae a ferarum immanitate tempestatumque vi profiscantur calamitatibus hominum genus affligi et virorum audacia et mulierum amoribus quis est quin neget? *συζύγοι ὁμανλίας* autem quo iure tamquam tertia summa perniciēs accedant non apparet, quae si connubia sunt, saluti potius generi humano constituta crederes, sin *ὁμοκοιτία*, ut recte scholiasta explicat, nihil mali in eo inesse potest, quod est secundum naturam. Postremos vero duos versus, quod *παρανικᾶν* mirum esset vocabulum, ita emendatos edidit Hermannus:

Θηλυκράτης ἀπέρωτος ἔρωσ πάρα νείκα
κνωδάλων τε καὶ βροτῶν,

et de vocabulo *νείκα* ad Agam. vs. 1338., Libri, inquit, *νίκης*. Recte Heathius *νείκης*, quod vocabulum Suidas atque Etym. M. p. 276, 3 *φιλονεικία* interpretantur. Neque dubia vox videri debebat Blomfieldio, quum Etymologicum diserte doceat ex *νεῖκος* factam cum diphthongo scribi. Itaque *νείκα* quid sit apparet, quid vero *πάρα* hic significet, deinde *κνωδάλων τε καὶ βροτῶν* num *ἔρωσ* dicatur an *νείκα*, et si posterius, quomodo *τε καὶ* sit explicandum, quum *νείκα κνωδάλων καὶ βροτῶν* requiratur, denique quomodo haec sententia coniuncta sit cum iis quae antea sunt dicta, de omnibus his nihil

dicit Hermannus, neque ego haec expedio. Omnino mirabilia sunt quae in his verbis inesse interpretes sibi persuaserunt, veluti Droysenius qui vertit:

*Aber wer nennt des Mann's freche Stirn mit Namen je,
Wer die scheulose Wuth je des Weib's,
Dies allfrechste, lüstre Lustbuhlen,
Den Menschen a'les Jammers Kost!
Solcher Ehe, solchen Paars
Weibgeherrschtes, verworfenes Lieben erreicht nichts
Ungeheures, Menschliches!*

cuius sententiae, si sententia haec est, ne vestigium quidem in Aeschyli verbis invenias. Etiam Franzius, ceterum elegantis vir iudicii, voces inanes fundit quum vertit:

*Aber wer nennt des Manns kühnen Sinn mit Namen je?
wer der scheulosen waghüth'gen Frau'n
Liebesglut,
dem vielen Unheil der Menschen zugesellt?
Selbst des Ehebund's Verein
kämpft das Weib mit entsetzlicher Liebe danieder,
unter Menschen und Gewild!*

Ne Schuetzii quidem industria quidquam proficitur, qui $\beta\omicron\tau\omega\upsilon\nu$ scriptura ex Robortelli editione revocata quidquid supererat offensionis sustulisse sibi videtur: „Sed omnium istorum quae enarraverat vim et violentiam audaciam virorum et mulierum quilibet audentium superare aliquis dixerit; infelicesque amores mortalium flagitiis coniunctos. Certe ferarum et pecudum connubia, furiasque ex illis vincit amor immanis muliebrem animum domans,“ aut Hartungii vertentis:

*Doch den tollkühnen Hochmuth des Mann's wer schildert ihn?
Und des Weib's, wenn es scheulos gebahrt, verwegne
Buhlschaften, die Hand in Hand mit Sünden gehn!
Selbst die Brunst, den Paarungstrieb
Rohen Gethieres und Viehes beschämt eines Weibes
Ganz verbuhlte Leidenschaft.*

Et primum quidem hic tollendus est ille error quo seducti interpretes malis reliquis omnibus arbitrati sunt opponi mulieres tamquam summum malum, quam sententiam quum saepius Euripides usurpavit, tum Menander (IV. 214) πολλῶν κατὰ γῆν καὶ

κατὰ θάλατταν θηρίων ὄντων μέγιστόν ἐστι θηρίον γυνή. Quod si voluisset poeta, non dixisset ἐπέρολμον ἀνδρὸς φρόνημα καὶ γυναικῶν παντόλμους ἔρωτας. Neque vera est Alberti de Jongh opinatio, qui ἀνδρὸς vocabulo non sexum significari credat, ut opponatur mox γυναικῶν, sed genus humanum, in quo deinceps muliebris audacia maxime significetur. Hoc dicit poeta, quum alia multa obsint hominibus, tum nullam esse tam detestabilem pestem quae non homini ab homine nascatur, tum a virorum audacia, tum a feminarum cupiditatibus. Quo errore sublato multo etiam maior est eripiendus error eorum qui putant, putant vero quod sciam interpretes omnes, γυναικῶν ἔρωτας dici mulierum amores et cupiditates. Quod quam sit perversum ex iis apparet quae deinde poeta adiungit. Communem enim illam sententiam chorus deinde duobus feminarum nefariarum exemplis comprobatur, ut denique ad Clytaemnestrae detestabile facinus perveniat. Et primo quidem loco Althaeae ponit exemplum Thestii filiae, quae combustione illo fatali Meleagrum filium necavit. Hanc igitur quinam amores ad facinus illud impulerunt? Scilicet Althaeae fratres interfecerat Meleager, quo facto illa irata caedem fratrum filii caede est ulta. Quid igitur? is poeta qui nil inepte molitur, qui quamvis furore divinoque impetu concitatus quidquid dicit cogitate dicit iudicioque expendit, is igitur poeta nihil esse mulierum amoribus et voluptatibus perniciosius Althaeae exemplo probabit fratrum caedem caede filii ulciscantis? Nimirum non amores sed cupiditates sunt ἔρωτες, iisque versibus

ἀλλ' ἐπέρολμον ἀν-
δρὸς φρόνημα τίς λόγῳ
καὶ γυναικῶν φράσει
εὐλαμόνων παντόλμους
ἔρωτας ἄταισι συννόμους βροτῶν;

illis quas prima strophā commemoraverat malis et virorum et mulierum audacia et cupiditates opponuntur. Sed quum hic non tam Aegisthi chorus rationem habeat quam Clytaemnestrae, commemorat ille quidem, quod sententiae ratio flagitabat, et virorum et feminarum audaciam, sed simplici virorum commemoratione contentus ad feminarum cupiditates pergit carmine adumbrandas. Deinde ἔρωτας dicit βροτῶν ἄταισι συννόμους propterea quod de iis animi cupiditatibus hic agit quae cum aliorum perniciē sunt coniunctae, ut neque Schuetzius recte vertat „amores mortalium flagitiis coniunctos,“ neque

Hartungius „die Hand in Hand mit Sünden gehn.“ Iam proximorum versuum sententia obscura esse non potest, certumque videtur Aeschylum non *συζύγον δ' ὀμνυλίας* dedisse, sed *συζύγον δ' ὀμνυλίας*, quod mutatum est a librariis qui aut adiectivi formam posterioribus usitatam censerent restituendam, aut accusativum requirerent, ne *παραινικᾶ* obiecto suo careret. Illis enim verbis

συζύγον δ' ὀμνυλίας
Θηλυκρατῆς ἀπέρωτος ἔρωσ παραινικᾶ
κνωδάλων τε καὶ βροτῶν

poeta a cupiditate quam in universum tetigerat, ad singularem quandam cupiditatem ascendit, ad concubitus libidinem effrenatam. Et ut illam Althaeae exemplo comprobaverat, sic libidine stimulata mulier quid audeat et Scyllae, ut videtur, et Clytaemnestrae exemplo docet. Iam singulorum vis verborum perspicitur, nam *ἔρωτας* quum posuisset, eodem vocabulo *ἔρωσ* ad libidinem significandam utitur, qui *ἀπέρωτος* dicitur vocabulo ab Aeschylo formato, ut *ἀπέρωτος ἔρωσ* eodem modo sit dictum, quo *γάμος ἄγαμος*, *νόμος ἄνομος* alia dicuntur; *Θηλυκρατῆς* denique addit poeta, quia iam non de viris, sed de feminis loquitur, quarum libido multo quam virorum vehementior omnia superat, *παραινικᾶ*. Duplex autem genitivus *ἔρωσ* vocabulo est adiunctus, et obiecti quem dicunt, *συζύγον ὀμνυλίας*, et subiecti, *κνωδάλων τε καὶ βροτῶν*, tam ferarum quam hominum, quod propterea additum, quod etiam in bestiis feminarum vehementiores quam marium sunt commiscendorum corporum libidines, quae quum a natura sint feminis tributae, hominis est, vi rationis eas coercere. Itaque hic est sententiarum ordo, ut quum multa sint et animalia et inanima hominibus pernicioza, plurimum tamen obesse homo homini dicatur cupiditatibus concitatus, nihil autem non audere feminam stimulatam libidine, quam vehementissimam ut bestiarum, ita hominum feminis tribuit natura.

Accedimus ad alteram stropham, quam ut est in libro Mediceo scripta, infra exhibuimus:

ἴστω δ', ὅστις οὐχ ὑπόπιερος 595
φροντίσιν δαεὶς
τᾶν ἀπαιδολύ-
μας τάλαινα θεστιᾶς μήσατο
πυρδαῆτινα πρόνοιαν,
κ' αἴθουσα παιδὸς δαφροῖνόν

addidit, ut ἤλικα lemma scholii esset, quod nobis non recte factum videtur, haec enim erat grammatici illius explicatio: ἤλικα ξύμμετρον τε τῷ παιδί δαλόν. ἤλικα, ἔξότε πρῶτον— γεγέννηται· ξύμμετρον, τὸν συμμετρηθέντα κτλ.

Non tam diu nos morabitur huius strophae antistropa ita in libro Mediceo scripta:

ἀλλὰ δὴ τιν' ἐν λόγοις στυγεῖν
 φοινίαν Σκύλλαν 605
 ἄτ' ἐχθρῶν ὑπαί
 φῶτ' ἀπώλεσεν φίλον Κρητικοῖς
 χρυσεοδμήτοισιν ὄρμοις
 πειθήσασα δώροισι μίνω,
 νίσσον ἀθανάτας τριχῶς
 νοσφίσασ' ἀπροβούλωσ 610
 πνέονθ' ἅ κινόφρων ὑπνοφ,
 κιχάνει δέ μιν ἐρμηῆς.

Primo versu δεῖ Turnebus, ἄλλαν Canterus emendarunt, vulgatumque ἄλλαν δεῖ τιν' inde a Pauwio. Sed Hermannus „non est, inquit, hic nexus is qui Aeschylō convenire videatur. Scribendum potius est ἄλλαν δ' ἔστιν. Similiter in Prometheus v. 803. ἄλλαν δ' ἄκουσον δυσχερῆ θεωρίαν.“ Huius quidem loci etsi alia ratio est, tamen ἄλλαν δ' ἔστιν scribere sane potuit Aeschylus. Sed librorum scriptura ἀλλὰ δὴ, si δὴ invenisse librarium statuimus, quum facilius quomodo orta sit explicari possit, ipsumque illud δὴ hic sit aptissimum, ἄλλαν δὴ ἔστιν verum videtur. Deinde Porsoni emendationem ἐχθρῶν ὑπέρ non diffitetur aptissimam esse Hermannus, nec tamen necessarium putat ὑπαί mutare, quo significetur ab hostibus inductam esse ad istud facinus Scyllam. Sed ita oppositionis vis debilitatur, nam hosti ut grata fieret virum carissimum perdidit Scylla. Denique restituerunt πειθήσασα Abreschius, Νίσσον Blomfieldius, πνέονθ' Heathius, κιχάνει Porsonus, νιν Blomfieldius. Ultimo versu Nisum dici apertum est. Quod vero πειθήσασα δώροισι Μίνω patrem vita privasse dicitur Scylla, id non ita videtur esse intellegendum, quasi eam sequatur Aeschylus memoriam, qua auro corrupta, non amore erga Minoem capta sit Scylla, quae quum virorum doctorum, nisi fallor, omnium, tum scholiastae est sententia: οὐ ὄρμον ἐπὶ Μίνωσ φησιν ελληφέναι Σκύλλαν, οὐ δὲ ἔρωτα. Auro enim amor vel conciliatus est vel auctus, avaritia sola non impulset puellam, ut se ipsa servituti traderet. Neque veri simile est poetam irae et ava-

ritiae attulisse exempla, amoris nefarii, quod summum esse malum initio dixerat, praeter Clytaemnestrae nullum. Non omisit autem poeta amoris significationem, quae inest in verbis *εχθρῶν ὑπέρ*, donum adiungit, quia eo excitatus est amor, ut simili ratione Clytaemnestra ulciscendi cupida ab Aegistho est capta.

Ceterum in novissimo de arte metrica libro p. 174 ita duae hae strophae dispositae sunt:

στρ. α.

πολλὰ μὲν γὰρ τρέφει δεινὰ δειμάτων ἄχθ,
πάντ' αἰ γὰρ ἀγάλαι κνωδάλων
ἀνταίων βροτοῖσιν
πλάθουσι καὶ πεδαίχμοι λαμπάδες πεδάροισι,
πιηνά τε καὶ πεδοβάμονα κἀνεμοέντων
αἰγίδων φράσαι κότον.

στρ. β.

ἴστω δ' ὅστις οὐχ ὑπέπιτρος φροντίσιν δακίς,
ταν ἂ παιδολυμᾶς τάλαινα Θεστιάς μήσατο
πυρραῖ τινὰ πρόνοιαν, καταλθούσα παιδος δαφνοῖον
δαλον ἤλικ', ἐπεὶ μολὼν ματρόθεν κελάδησεν
ξύμμετρον τε διαὶ βίον μοιρόκραντον ἐς ἄμαρ.

his appositis notis metricis:

στρ. α.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

στρ. β.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Multas habet difficultates tertium stropharum par, quo ad ipsum Clytaemnestrae facinus detestabile chorus accedit. Ac strophae quidem haec est in libro Mediceo scriptura:

ἐπεὶ δ' ἐπεμνήσαμεν ἀμειλίχων
πόνων, ἀκαίρως δὲ δυσφιλῆς γαμή-
λευμ' ἀπέχετον δόμοις, 615
γυναικοβούλους τε μήτιδας φρενῶν
ἐπ' ἀνδρὶ τευχεσφόρῳ,
ἐπ' ἀνδρὶ δηΐοις ἐπικότω σέβας,
τίων δ' ἀθέρμαντον ἐστίαν δόμων,
γυναικείαν ἄτολμον αἰχμάν. 620

Hic certa est Heathii emendatio *ἐπεμνησάμην* restituentis, reliqua virorum doctorum commenta silentio praeterire praestat, unumque commemoramus Hermannum, qui sic hanc stropham scripsit:

ἐπεὶ δ' ἐπεμνησάμην ἀμειλίχων
πόνων (ἀκαίρως δ' ὁ δυσφιλῆς γαμή-
λευμ' ἀπέχετον δόμοις
γυναικοβούλους τε μήτιδας φρενῶν
ἐπ' ἀνδρὶ τευχεσφόρῳ,
ἐπ' ἀνδρὶ δάοις ἐπικλύτῳ σέβων,
τίων τ' ἀθέρμαντον ἐστίαν δόμων
γυναικείαν τ' ἄτολμον αἰχμάν).

„Quando autem mentionem feci tristium laborum (intempestivus enim, qui inimicum connubium, execrandum aedibus, et femineae mentis insidias viro bellatori, viro apud hostes claro structas colit, et suspicit igne carentem focum atque imbellem mulieris sceptrum): malorum maxime celebratur Lemnium.“ Non facile assentiare *ἐπικότω σέβας* in *ἐπικλύτῳ σέβων* mutanti, maius est quod hac quidem ratione omnis sententiarum ordo tollitur. Quid enim aliud hic agit chorus, nisi ut quum Orestes iam adsit Agamemnonis vindex, quam detestabile sit Clytaemnestrae facinus doceat, quamque iustum instet supplicium. Quod igitur summum est ad quod tendit, in quo argumentum huius carminis versatur, id quasi praeteriens chorus commemorabit? Quo etiam perversius illud est, quod domesticis malis commemoratis ad aliud, idque omnium maximum scelus transit, ad Lemniarum mulierum crudelitatem. Nobis non ita corrupta videtur libro-

rum scriptura, sed ascita H. L. Ahrensii *ἐπεικότηως* tam facili quam apta emendatione et Stanleii *τίω δ'* scribendum:

*ἐπεὶ δ' ἐπεμνησάμην ἀμειλίχων
πόνων, ἀκαίρως δὲ δυσφιλὲς γαμή-
λευμ' ἀπεύχεται δόμοις,
γυναικοβούλους τε μήτιδας φρενῶν
ἐπ' ἀνδρὶ τευχασφόρῳ,
ἐπ' ἀνδρὶ δάοις ἐπεικότηως σέβας;
τίω δ' ἀθέρμαντον ἐστὶν δόμων,
γυναικείαν ἄτολμον αἰχμάν;*

„quoniam vero mentionem feci tristium laborum, num intempestive commemoro inimicum connubium, exsecrandum aedibus, et femineae mentis insidias viro bellatori structas, viro hostibus venerando? num laudem igne carentem focum atque imbellem mulieris scyptum?“ Repetitum δὲ in apodosi post *ἐπεὶ δὲ* nihil habet offensionis, audacius poeta omisit *ἐπιμνησάω* vel *λέγω* post *ἐπεμνησάμην*, quod tamen ab Aeschylo esse factum, non librariorum culpa, omnis huius loci ratio docet. Aptè vero quaerit chorus, num Althaeae et Scyllae recte adiungat Clytaemnestram, similiterque infra dicit *τί τῶνδ' οὐκ ἐνδίκως ἀγείρω;* ubi *οὐκ ἐνδίκως* eodem modo quo hic *ἀκαίρως* dictum est.

Etiam in antistropha a vero aberratum est, quod totius carminis rationem non perspexerant interpretes. Eius haec nobis tradita est scriptura:

*κακῶν δὲ προσβέβηται τὸ Λήμνιον
λόγῳ· γοῶται δὲ δὴ ποθεὶ κατὰ-
πιστον· ἔκασεν δὲ τις
τὸ δεινὸν αὖ λημνίοισι πῆμασι.
Θεοστύγητ' δ' ἄχει* 625
*βροτῶν ἀτιμωθὲν οἴχεται γένος.
σέβει γὰρ οὐτις τὸ δυσφιλὲς Θεοῦς.
τί τῶνδ' οὐκ ἐνδίκως ἀγείρω;*

Hic primis quatuor versibus etsi de singulorum emendatione verborum dubitari potest, sententia tamen quae requiratur apertum est. Nam quum poeta allatis nefarii sceleris exemplis denique ad Clytaemnestram venisset, iam in huius scelere debet subsistere, neque pergere in aliis exemplis afferendis potest. Quod igitur hic *τὸ Λήμνιον κακόν* commemorat, non quartum exemplum afferre est putandus, sed accuratius Cly-

taemnestrae facinus adumbrare. Dicit igitur recte se illis ἀμειλίχοις πόνοις Clytaemnestrae facinus adicere, id enim tam immane esse, ut quum summum scelus usque Lemnium et habitum et dictum sit, huic illud possit comparari. Inde sequitur verba illa ἤκασεν δέ τις τὸ δεινὸν αὖ Ἀημιλίοισι πῆμασι non recte a Blomfieldio, Wellauero, Bambergero, aliis explicari: „Quidquid terribile et infandum est, solent homines cum Lemnio facinore comparare.“ Bene hoc perspexit Schuetzius, qui scripsit εἰκάσαι δέ τις δεινὸν τὸδ' ἂν Ἀημιλίοισι πῆμασι. Nos τὸδ' αἰνόν coniecimus, idemque Bothium videmus proposuisse. Αὖ quod iam Portus in ἂν mutaverat, etiam Hermannus recepit, videturque scholiasta legisse: εἰκάσαι: εἰκονίσαι τις, quod fortasse est: εἰκάσαι: εἰκονίσαι, et εἰκάσαι ex scholio recepit Turnebus Victoriusque. Ad alterum versum Hermannus „Nemo, inquit, haec sana esse putabit. Audacius hic, sed, ut spero, non temere, scripsi γοῦται δὲ γὰρ πάθος κατὰπτυστον, terra Lemnia abominandum malum luget. γοῦσθαι Attici, non, ut Homerus, γοῦν dicunt.“ Hanc emendationem veram esse non posse ex iis quae supra de sententia huius loci disputavimus apparet. Videtur Aeschylus scripsisse βοῦται δὲ δὴ ποθ' ἐν κατὰπτυστον, et βοῦται esse legendum iam Blomfieldius suspicatus est. Itaque hoc dicit: „Malorum maxime celebratur sermone Lemnium, idque fertur tamquam unum olim abominandum: nunc dices hoc immane Clytaemnestrae scelus aequare Lemniam crudelitatem.“ Proxima et recte in libris scripta, nisi quod ἄγει pro ἄχει cum Aurato corrigendum, et ad intellegendum non difficilia. Referenda est autem univ-ersa illa sententia non ad Lemnias, sed ad Aegisthum et Clytaemnestram, qui et diis exosi erant et omnibus civibus invisī, ut primo statim carmine chorus dixerat vs. 48 σέβας δ' ἄμαχον ἀδάματον ἀπόλεμον το πρὶν δι' ὄτων φρονός τε δαμίας περαῖνον νῦν ἀφίσταται, eamque sententiam ut illo loco sic nostro poenae instantis excipit praedictio. Bene igitur sententiam perspexit scholiasta qui ultimo versu ἀγείρω interpretatur συνάξας κατηγορῶ. νόσσει γάρ με τὸ δίκαιον ταῦτα λέγειν, qui tamen si quod νόσσει dicit, οὐτῷ vs. 630 explicat, ab horum quidem verborum sententia aberrasse cum Hermanno est censendus. ἀγείρειν autem non est de exemplis conquirendis dictum, sed ἀγείρειν hic est animo colligere, rationibus collectis concludere.

Denique ultimum stropharum par ita est in libro Mediceo scriptum:

τὸ δ' ἄχει πλευμόνων ξίφος

διανταίαν δ' ἔξυπενκὲς σοῦται

630

δίαλ δίκας· τὸ μὴ θέμις γὰρ οὐ
 λάξ πέδον πατούμενον
 τὸ πᾶν Διὸς
 σέβας παρεκβάντες οὐθεμιστως.

α
 δίκης δ' ἐρείδεται πυθμῆν.
 προσχαλκεύει δ' αἶσα φασγανουργός. 635
 τέκνον δ' ἐπεισφέρει διμασε
 δομάτων παλαιτέρων
 τείνει μύσος
 χρόνον κλυτὴ βυσσόφρων ἐρινύς.

In his emendandis ita est versatus Hermannus, nihil ut sit quod desideres. Et σοῦται quidem nihil aliud esse nisi οὐτᾶ iam in Elem. doctr. metr. monuerat, ἄγχι πνευμόνων autem recte tuetur, quod ensem chorus dicat, quo mox transfigendus sit Aegisthus. Quamquam rectius Hermannus Clytaemnestram quam Aegisthum posuisset, nam hanc potissimum toto hoc carmine chorus respicit. Deinde quod πεδοῖ olim correxerat, πέδοι nunc scribit, ut ex Ioannis Alexandrii τονικοῖς παραγγέλμασι p. 36, 8 constet, tum οὐθεμιστως, cuius loco, quum ov in Mediceo litterae α simile sit, ἀθεμιστως ceteri libri habent, quodque in οὐθεμιστως Porsonus converterat, οὐθεμιστώς cum Dindorfio scribit, denique cum Stanleio et Musgravio παρεκβάντος corrigit, hoc enim dici, scelus eius, qui Iovis reverentiam impie violavit, non negligitur. Hoc miramur Hermannum non persuasisse Nägelsbachio, qui eius libri quem de Graecorum theologia scripsit p. 347 παρεκβάντες verbi finiti loco esse positum existimat: hoc enim fieri hic nullo modo posse omnis huius loci conformatio docet. — In antistropha Hermannus προσχαλκεύει correxit, τείνει cum Turnebo edidit, denique corrupta illa διμασε δομάτων praeclara emendatione δόμοισιν, ἐκ δ' αἰμάτων restituit. Nam quum in Mediceo α et οι, ω et αι litterae simillimae sint, δομάτων est δ' αἰμάτων, διμασε est δόμοις, denique ἐκ praepositionis prior tantum littera remansit, x in versus fine librarius omisit. Scholiasta qui adnotavit ἀντὶ τοῦ ποιήν. ἐπεισφέρει δὲ τοῖς οἴκοις τέκνον παλαιῶν αἰμάτων ὅ ἐστι, τίκει δὲ γόνος ἄλλον γόνον, et δόμοις et αἰμάτων legit, non recte tamen τέκνον interpretatur, quum pateat Orestem dici.

Totum igitur carmen ita nobis scribendum videtur:

στρ. α.

πολλα μὲν γὰρ τρέφει
δεινὰ δειμάτων ἄχῃ, 580
πόντιαί τ' ἀγκάλαι
κνωδάλων ἀνταίων
βρύνουσι, πλάθουσι κὰν πεδαιχιμίῳ
λαμπάδες πεδάοροι
πιανά τε γαπεδοβάμονά τ' ἀνεμόεντ' ἄν 585
αἰγίδων φράσαι κότον.

ἀντ. α.

ἄλλ' ἐπέρολμον ἀν-
δρὸς φρόνημα τίς λόγῳ
καὶ γυναικῶν φράσει
ελαμόνων παντόλμους 590
ἔρωτας ἄταισι συννόμους βροτῶν;
σὺζύγον δ' ὀμανλίαις
θῆλυκρατῆς ἀπέρωτος ἔρωσι παρανικᾶ
κνωδάλων τε καὶ βροτῶν.

στρ. β.

ἴστω δ', ὅστις οὐχ ἰπόπερος 595
φροντίδ' ἐστὶν δαίς, τὰν
παιδολυμὰς τάλαινα Θεστιάς μήσατο
πυρδαῆτιν πρόνοιαν, κατὰί-
θουσα παιδὸς δαφρονὸν
δαλὸν ἤλικ', ἐπεὶ μολῶν 600
ματρώθεν κελάδησεν,
ἑξήμετρόν τε διαί βίον
μοιρόκραντον ἐς ἄμαρ.

ἀντ. β.

ἄλλαν δὴ'σιν ἐν λόγοις στυγεῖν
φρονίαν Σκύλλαν ἄτ' ἐχ- 605
Θρωῶν ὑπὲρ φῶτ' ἀπώλεσεν φίλον, Κρητικοῖς
χρυσοκμήτοισιν ὕρμοις πιθή-
σασα δώροισι Μίνω,
Νῆσον ἀθανάτας τριχὸς
νοσφίσασ' ἀπροβούλως 610
πνεῖονθ' ἅ κνύφρων ὕπνῳ·
κιγχάνει δέ μιν Ἑρμῆς.

στρ. γ.

ἐπεὶ δ' ἐπεμνησάμαν ἀμειλίχων
πόνων, ἀκαίρως δὲ δυσφιλὲς γαμή-
λευμ' ἀπείχετον δόμοις 615
γυναικοβούλους τε μήτιδας φρενῶν
ἐπ' ἀνδρὶ τευχεςφόρῳ,
ἐπ' ἀνδρὶ δάοις ἐπεικότως σέβας;
τίω δ' ἀθέρμαντον ἐστίαν δόμων,
γυναικείαν ἄτολμον αἰχμάν; 620

ἀντ. γ.

κακῶν δὲ προσβέβηται τὸ Λήμνιον
λόγῳ, βοᾷται δὲ δὴ ποθ' ἐν κατά-
πτυστον· ἤκασεν δέ τις
τόδ' αἰνὸν ἂν Λημνίοισι πῆμασιν.
Θεοστύγητο δ' ἄγει 625
βροτῶν ἀτιμωθὲν οἴχεται γένος·
σέβει γὰρ οὔτις τὸ δυσφιλὲς θεοῖς.
τί τῶνδ' οὐκ ἐνδίκως ἀγείρω;

στρ. δ.

τὸ δ' ἄγχι πνευμόνων ξίφος
διανταίαν ὄζυπενκὲς οὐτᾶ 630

διαί Λίκας· τὸ μὴ θέμις γὰρ οὐ
λαῖ πέδοι πατοῦμενον,
τὸ πᾶν Λίος
σέβας παρεκβάντος οὐ θημιστῶς.

ἀντ. δ'.

Λίκας δ' ἐρείδεται πυθμῆν.
προχαλκεύει δ' Αἴσα φασγανουργός· 635
τέκνον δ' ἐπεισφέρει δόμοισιν, ἐκ δ'
αἰμάτων παλαιτέρων
τίνει μύσος
χρένφ κλυτὰ βυσσόφρων Ἐρινός.

